

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Váczi körút 23.

hova minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt —
Fél évre 4 » —
Negyedévre 2 » —
Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom:

Kurucz felfogás. Z e m p l é n i Árpádtól. — Az új exodus. Ismerteti: V á m b é r y Rusztem. — Rohling (Bloch rabbi beszédéből). — Ahlwardt-világ Németországban. — Az énekek énekéből. Irta: M a k a i Emil. — Az északamerikai Columbus-ünnepély és az ottani zsidók Közli: H e r z József, csurgói osztálymérnök. Az erősek. B e r n s t e i n A. elbeszélése. — Absalon. Eredeti tragoedia (Szépirodalmi melléklet). Irta: M a k a i Emil. — Hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1892 december 11) 5653. Kiszlév hó 22-ike. Hétfő 23-ika. Kedd 24-ike. Este meggyújtják az első Chanuka-mécset. Szerda 26-ika. A nyolcz napig tartó Chanuka-felünnep első napja Csütörtök 27-ike Péntek 28-ika. Szombat 29-ike. Sabosz-Chanuka. Muszaf előtt bejelentik az ujholdat (mevorchin hachodes). Hetiszidra: Mikécz. (Mózes I könyvének 41., 42., 43., 44. fejezetei.) Haftorah: Zachariás 2. fejezete.

Kurucz felfogás.

A debreczeni kurucz képviselő, Thaly Kálmán, aki példás protestáns türelmével már több ízben nevezetessé tette magát, a minap is véghez vitt a képviselőházban egy minta kurucz-enunciációt, mely mindenkihez inkább illelének, mint ő hozzá. Én nem tudom mire vélni, mi ütött hozzá, mikor kinyilatkoztatta, hogy a zsidók receptiója csakis úgy érne valamit, ha ők is, mint a mi protestáns elődeink, hét háborut megharcoznának és négy békekötést megkötnének hitelveik győzelméért. Mi ütött hozzá? Hát akkor mit gondolt, mikor egyszer régebben kimondotta, hogy Magyarországon a kálvinisták egyedül a hazafiak, mert a szabadságért csupán kálvinisták harcoltak — a kurucz háborúkban.

Nagyságos uram! én kálvinista vagyok, minden nemzetségem az volt, de én nekem rosszul esett, mikor harmadéve azt az elbizakodott, türelmetlen kálvinista nyilatkozatot megtetszett eresztetni. Én még Pázmán Pétert is hazafinak tartottam, pedig az sok jó kálvinistát visszatérített az egyedülüdvözítő katolikus anyaszentegyházba s így ön szerint kevesbbitelle a hazafiak számát.

Nem vagyok ugyan méltó arra, hogy ön

ellen, akinek én legföljebb csak »öcsém uram«-t ja lehetek, nyiltan felszóljak, de én egyenesen tiltakozom az ellen, hogy a kálvinistákat, az ön nyilatkozatai alapján ítéljék meg, hogy az ön kuruczkodásait a receptió kérdésével szemben valaki komoly kálvinista szempontoknak tartsa.

Zamatos, szabadelvű gondolkodást árul el a mi vén kuruczunk részéről, hogy ő azt kívánja, vivjanak előbb egy harmincz éves háborut, kössenek négy békét, majd akkor aztán, ha így megadták a módját, mint az egyszerű lutránus pap a szüretnek, előállhatnak hitczikkelyeikkel s beterjeszthetik elbírálás végett.

Hát mit gondol a nagy akadémikus, azt talán, hogy ma is Thököli Imre vezérkedése idejében élünk s volna lelke megkivánni a szegény zsidóktól, akik kétezer esztendő óta alaposan meg is bünhődték már a multat s jövőndőt, volna-e szive ezektől az emberektől azt kivánni: szenvedjete és háboruskodjatok, akkor lesz tietek a mennyeknek országa, a receptió. De Nagyságos uram, ön történész létére ne beszéljen ilyet, mert ezzel nem használ nekünk, kálvinistáknak semmit, és ebben a nemzetiségileg gyűlölködő országban segít ezzel előmozdítani a vallási gyűlölködést is.

Rettentő még gondolni is reá, hogy valaki egészséges, jó szívvvel azt kívánhatja, hogy térjenek vissza azok az idők, a mikor a protestáns papokat gályára huzolták, a zsidók a kiátkozták, az eretnekeket megégették s nem vallásuk szabadságát, hanem életüket, vagyonukat, gyermekeiket kellett az üldözött protestánsoknak védeniök a katolikus hatalom és türelmetlenség ellen. A kik a zsidókat gyűlölik, azok a katolikusok — több esetben sajnosan meggyőződtem róla, — bennünket, kálvinistákat is gyűlölnék; bennünket eretnekeknek, Luthert, Kálvint gaz gyilkosoknak, méregkeverőknek, ördögös boszorkánymestereknek, szóval mindennek tartják, csak nem jóknak. Mi lesz belőlünk, ha végre most, midőn szabadon vehetünk lélekzetet, élünk, vagyonunk, lelki és polgári szabadságunk biztos; midőn a protestáns ember — a kultuszminiszterséget kivéve — minden hivatalt viselhet: ha mi mostan megkeményítjük szívünket s azoknak, akik még felényire sem annyira szabadok mint mi, azt mondjuk: szenvedjete még egy pár száz esztendeig s ha már megszolgáltátok a szabadságot, mint Jákob megszolgáltá Rákhelt, akkor ti is eljöhettek közbénk — keresztyének.

Nagyságos uram! A régi jó szenci Molnar-féle Graduáléban van egy pár litánia. Én fogadni mernék, hogy az is benne van: Izrael veszedelmétől, a zsidók kinszenvedéseitől ments meg, Uram, minket! De ha nincs is benne, bátran benne lehetett volna, mert a Fáraók idejétől Heródesig, Heródestől XIII. Leó pápáig minden hatalmasság gyötörte, kinezta, zsarolta és rettegette a zsidóságot. S miért volt mindez? Miért nem akarja a zsidókat ma sem akceptálni a keresztyén világ? Azért talán, mert ők Jézust nem akceptálták Messíasnak? Hát ki kényszerítheti őket arra, hogy egy embert, aki közülök született, akkora legendahősnek tekintsenek, mint tekintjük őt mi? Ha ők száműzik körükből Jézus alakját, ha ők azt mondják, hogy nekik nem az a törvény kell, melyet Jézus nyomán megkorrigáltak, hanem az, melyet Mózes eredetileg adott: hát joguk van konzervatívoknak lenni, mert övék az eredeti, miénk csak a második kiadás!

Különösen joguk van akkor, midőn a világnak három negyedrésze, talán ön szerint is, fekete sötétségben és pogányságban botorkál, mert hírét sem hallotta a mi nagy prófétánknak. A khinai semmivel se érzi magát rosszabbul Jézus nélkül, mint mi Jézussal. Azért pedig, mert a zsidók kisebbségben vannak a keresztyénséggel szemben, senki nem követelheti, hogy csatlakozzanak hozzánk, mert különben nincs igazuk!... A vallás terén a fétisimádónak is igaza van, mert az ő kicsike intelligenciájának elég az a hit és bizalom, a mit egy dugóhuzó birtokában nyer a lelkiismerete.

A keresztyéni álláspontnak semmi esetre nem felel meg az, hogy mi feltételekhez kössük valamely felekezet receptióját. Ez ahoz mehetne mint mikor a protestáns irodalmi társaság alapításakor vehemens vitákat folytattak a fölött, hogy vajjon az unitárius protestáns-e? rectius keresztyén-e? De nagynehezen mégis sikerült kideríteni, hogy keresztyének is, protestánsok is, és akceptálták őket a szent protestáns szövetségbe.

A nagy történetész antiszemita allurjeinek másodika az volt, hogy terjeszszék be a zsidók hitcikkelyeiket, hadd lássuk, mi különbség van orthodox és neolog között. Erre nekem egy zsidó tudós azt mondta: Nincs azok között, kérem, semmi különbség, csak az, hogy az egyik a törvényt szigorubban tartja meg, mint a másik. Vagyis, az egyik orthodox, türelmetlen és tulbuzgó, mint a milyenek minden felekezetben bőségben találhatunk, a másik meg hódol az időnek, a haladásnak és mindenkinek meg tudja bocsátani a maga meggyőződését. Ezen értelemben én a Nagyságos képviselő urat megteszem orthodox kálvinistának, szerény magamat meg neolog kálvinistának s ha kifogása van ellenem valakinek, hát exkommunikáljon.

Jól esett olvasnom Szabolcsi Miksa szomorkodását e lapok hasábjain a vén kurucz nyilatkozatai fölött. Hogy őket, zsidókat, még ma is valami titkos szektának tartják, melynek bizonyára titkos törvényei vannak. Pedig bizony az ó-testamentom egy esepet sem is-

merellen dolog, az ünnepeiket sem tartják földalatti barlangokban, mint eleink, az első keresztyének tartották s legfőlebb egynémely kuru-czunk szeretné visszakivánni azokat a romantikus időket, a mikor pro libertate és pro patria küzdöttünk, mert lelki-testi összes javaink veszélyben forogtak; midőn egyre-másra elszedték a protestánsok templomait s magánházakban s tilkos gyűlhelyeken imádkoztak s énekelgettek az üldözöttek. »Erős várunk nekünk az Isten!« — mint ma is teszik a jámbor nazarénusok.

Uram! nekünk is jól esik a szabadság, ne hátráltassuk tehát a mások felszabadulását! Ne keressünk titkokat a legnyilvánosabb dolgok mögött, ne gyanakodjunk, mert akkor nem értjük meg egymást soha. Adjuk meg nekik a mi emberileg őket megilleti s ha becsületes munkát végeztünk, ne tartsunk attól, hogy a falra festett rémképeink megesznek bennünket.

Legyen szabadság és világosság!

Zempléni Árpád.

Az új exodus.

III.

Egy rendkívüli változatos könyvet lehetne teleírni az egyes üldözöttek szomorú történetével. Erre sajnos nincs helyünk s így csak egyes példákat emelhetünk ki. Egy tizennyolcz éves varróleányt, a ki Gradiuszkból jött Moszkvába, ott minden házból, hol lakást keresett e szavakkal »pusztulj innen te förtelmes zsidó« kiutasítottak, úgy, hogy a szegény nő kétségbeesésében a folyamba ugrott. Két egészen authenticus esetet ismerünk, melyben tekintélyes családból származó szép és fiatal zsidó leányok a prostituczió karjaiba dobták magukat, csak hogy elaggott szülőikkel egy városban maradhassanak. E sorokat olvasva, nem fojthatom el azt a megjegyzést, hogy a sorsnak különös véletlenje folytán ime a modern korban is vannak esetek, melyekben a »kadesa«*) szó két jelentése egy személyben is egyesülhet. Nem egy családot említhetnénk, mely heteken át éjjel a külvárosokban járkált, odahagyva otthonát, hogy kikerülje az éjjeli elfogadás veszélyét, mert hisz ez az új keresztes hadjárat senkit sem kimélt. Ha a család fe-

jének volt is tartózkodási engedélye, ez a felnőtt gyermekekre nem terjedt ki.

Midőn a czár krími utjában családjával Moszkvába érkezett, egy öreg zsidó káplár kérvényt intézett a czárhoz, hogy legalább a kiszolgált zsidó katonának engedjék meg, hogy szülőhelyükön lakhassanak. A kérvény a czár elé jutott és eredménye az volt, hogy a kérvényezőt bebörtönözték, az üldözéseket pedig ujult erővel folytatták. Moszkvából naponként átlag 15 család menekült és az 1891. év márcziusától júliusig terjedő időszakban összesen 12,000 ember hagyta el az orthodoxok szent városát. Harold Frederic látta a menekülőket, kik néma fájdalommal türték szenvedéseiket.

Az 1891-ik év őszétől kezdve Szergiusz nagyherczeg intendánsa Isztomin vette kezébe az üldözéseket. Isztomin mint Pobiedonoszczeff jobb keze működött és midőn az ügyefogyott Szergiusz lett a moszkvai kerület kormányzója őt adták oldalá mellé mint főinquisitort. Az ő uralma alatt történt a következő eset: egy kereskedő neje, a kinek október 26-án kellett volna elhagyni a várost, 23-án lebetegedett. Ekkor férje egy orvos kíséretében audienciára ment a főkormányzóhoz, de ennek távollétében Isztomin hallgatta ki őket. Az orvos megmagyarázta, hogy az utazás most a nő életébe kerülhet, mire Isztomin kijelentette, hogy ő a kiszabott időn túl egy óráig sem tűri tovább a városban, hanem megengedi a férjének, hogy külön vaggont bérelhessen. Minő guny, mennyi embertelenség!

Az üldözés tetőpontját 1892. január havában érte el. Ekkor az emberi brutalitáshoz még a természeti elemek vadsága is hozzájárult. Abban a hidegben, mely még északi vidéken is hallatlan, kétezer zsidót üttek ki otthonukból. A temperatura oly alacsony volt, hogy még a gonosztevők szállítását is beszüntették, de nem tekintették tulságos hidegnek azok számára, kiknek az volt a legnagyobb és egyedüli bűnük, hogy a zsidó hitben jöttek a világra. Két nappal ezután, midőn már majdnem az összes áldozatok elhagyták Moszkvát, a fegyenczeknek adott kedvezményt a zsidókra is kiterjesztették. A kormánynak e rendelkezéséről Madáma Novikoff — az orosz propaganda jól járadalmazott feje Londonban — azt írta hogy ez az orosz humanizmus egyik legnemesebb példája. Minő szatyra!

A mit Moszkvában megkezdtek, azt folytatták Szt.-Pétervárott. A halálozási arányszám mutatja legjobban, hogy a zsidó lakosság száma mennyire megapadt. Az 1883-ik évben a halottak közül 480 volt zsidó, 1890 ben 200. Ha már most tekintetbe vesszük, hogy 1000 emberre 25 haláleset jut, úgy 1882-ben 19,200 1890-ben pedig 8000 volt a pétervári zsidó lakosok száma, vagyis kilencz év alatt 11,200 embert üttek ki a birodalmi fővárosból. Az

*) K a d e s héberül szentet jelent. A héber nyelv törvényei szerint a K a d e s a szónak szent nőt kellene jelentenie, de ebben az értelemben ez a szó a szentírásban nem fordul elő, hanem a hol előfordul k é j n ő t jelent. Erre a kettős jelentésre céloz tisztelt dolgozótársunk. S z e r k.

1891-ik évben 569-en hagyták el a várost. Mindez bárminemű törvény vagy rendelet nélkül történt és a rendőrfőnök Groesser generális, a ki kijelentette, hogy ő minden törvény felett áll, tényleg egészen saját iniciatívájából cselekedett. A ki egy magasabb tekintélyhez mert fordulni, azt 24 óra alatt minden irgalom nélkül eltolonczolták. Groesser mindent tehetett, a mit akart, mert hisz az ő háta megett a második Haman: Pobiedonoszceff állott. A pétervári üldözések teljes erővel 1891. május havában kezdődtek. A moszkvai jelenetek itt is ismétlődtek. Frederic Harole egész névsorát gyűjtötte össze azoknak a kiket bilincsekbe verve tolonczoltak a német határra, bár nem tettek egyéb semmi rosszat, minthogy zsidók maradtak. Míg 1891 nyarán a «Times» azt a hirt hozta, hogy a kormány Pétervárot egy zsinagógát hivatalosan bezáratott, az orosz sajtó e hirt megczáfolta. A tény az, hogy nem egy, hanem két zsinagógát záratott be a kormány nem ugyan a fővárosban magában, hanem a pétervári kerületben. Egyet Narvában, a másikat Kolpinoban. E két vidéken lakó zsidók mindannyian veterán katonák, a kik 25 évig szolgáltak Miklós és II. Sándor czár alatt s ezáltal megszerezték maguknak a jogot, hogy Oroszország bármely részében letelepedhessenek. Minthogy e jogositvány alól más kibuvót nem találtak, az öreg hitbuzgó zsidókat legérzékenyebb oldalukról sújtotta: becsukatta a zsinagógáikat. Ezáltal az öreg katonákat, akik ellen nem lehetett sem az illoyalítás, sem valamely társadalmi büntett vádját emelni, megfosztották attól, hogy istent apáiknak módja szerint dicsérik. S valóban hihetetlen a kormány eljárásának gyermekes ostobasága, melylyel egyes templomokat nyitva hagyott, másokat ismét becsukott, amint éppen szeszélye tartotta; egyes zsidókat bilincsekbe verve tolonczoltatott el, másokat békében hagyott, — amint éppen eszébe jutott. A legembertelenebb Groesser tábornoknak azon parancsa, hogy a zsidóknak nem szabad gyermekeiket munkába adni, hogy ekként megfosztva létük biztosítékaitól, kénytelenek legyenek maguknak más hazát keresni.

Vámbéry Rusztem.

Folytatjuk.

Rohling.

— Bloch Rabbi beszédéből. —

Az osztrák reichsrathban a múlt héten megint csatavonalba állt az antiszemizmus és a »Reichsrath« tételénél ürügyet keresett, hogy ocsmány üzelmeit, rágalmaikat, pizskolódásait legyen milyen czimen föltálatniok.

Az elhírhedt vitézeknek Bloch rabbi hosszabb beszédben nov. hó 25-én megfelelt a reichsrathban emberül. A rendkívül érdekes pertraktatióból mutatóba közöljük a következőket:

»Uraim! Schlesinger képviselő ur beszéd tárgyává tett egy pört, melyet nekem kellett folytatnom.

Ez a pör a mai napirendhez tartozik; a reichsrath tételét tárgyaljuk ma és valóban, uraim, az osztrák parlament és az osztrák pártok magatartása ebben az affaireben nem valami kitűntető.

Rohling tanár a héber régiségek tanára volt a münsteri theologiai fakultáson és én rabbi voltam egy Posen tartománybeli lengyel községben. Megjelent az időben egy szennyirat, egy pamflet e czimen: »Der Talmudjude« (a talmudzsidó), melyet ezer meg ezer példányban terjesztettek és amelyben, állítólag a talmudból, a leghorribilisebb dolgok voltak reprodukálva, többek között azon helyek is, melyekre Schlesinger képviselő ur hivatkozott, hogy a talmudban meg van írva: a keresztények szamarak, disznók, kutyák stb. stb.»

A dolognak az említett munka szerzőjére nézve nagyon kellemetlen következményei voltak. A német tudósok, köztük számosan alapos ismerői a talmudnak, bámultak a szerző tudatlanságán és a vége az lett, hogy a kormány, még pedig a Bismarck vezetése alatt álló porosz kormány Rohling tanárt elmozdította münsteri professori állásából.

Hogy Bismarck hg. ezt a zsidók közbenjárására tette, hogy ő egyáltalán el lett volna zsidósodva, azt különben nem igen fogják mondani, de az antiszemiták mondták ezt.

Én Posenből elkerültem Brűxbe Csehországba és Rohling tanár ur is felbukkant Csehországban és természetesen vele együtt a »talmudzsidó« is. Ez volt az egyetlen tudományos mű, melynek alapján ez az ember a prágai tanárságot elnyerte. Azután én Bécs közvetlen közelében Floridsdorfbán, egy nagyszámu socialista munkással bíró, nagy munkás-városban, ahol sok anarchista természetű attentatum fordult elő, kapam lelkipásztori ál lást és ezen floridsdorfi hivataloskodásom idejében a tanár ur egy bécsi lapban az ő »talmudzsidó«-jából kivonatokat tett közzé. Ez az én községemben nyugtalanságot keletkezett és indítatva éreztem magamat arra, hogy a Wiener Allgemeine Zeitungban három választ publikáljak, melyek úgy voltak készítve, hogy annak az embernek, ha van becsülete, kénytelen kellett a törvény elé kellett volna engem idéznie. Önök csodálkozni fognak, hogy az ember tudományos vitát a törvény elé akar vinni, de ennek megvan a maga oka. Először is a tanár ur mindig minden egyes mondatnál ezt írta: Én cs. kir. tanár vagyok, kit ő felsége a császár nevezett ki, én esküszöm erre és megesküdtem rá. Tudatlanságát esküjével védte és másodsor fontos előzménye volt ennek. Egy idevaló népgyűlésen valamelyik antiszemita agitator felolvasott egyes részleteket a »talmudzsidóból« és az esküdtszék elé került. A vád képviselője Soos államügyész volt, egy kiváló genialis képességű férfi, az

osztrák birói karnak egyik ékessége, de nem theologus és nem talmudismerő, mert hisz ez nem vág az ő hivatása keretébe. Ő abban a véleményben volt, hogy azok a kérdéses citatumok csakugyan benne vannak a talmudban és így szólt az esküdtekhez: »Nem tagadhatom, hogy ez benne van a talmudban, de hát nem szabad ezt reprodukálni a lakosság fölbujtogatására«. Az esküdtek erre fölmentették a panaszlottat. Én tehát kénytelen voltam az ügyet a bíróság elé terelni, hogy legalább az igazságügyi tisztviselőket és általában a közvéleményt felvilágosítsam, de hát Rohling tanárnak nem kellett a pör.

Midőn azonban a tizza-eszlári ügyben ismét esküt kért a maga számára a zsidók ellen, újra tollat fogtam és a »Morgenpost« czimű kormánypárti lapban cikket tettem közzé »A hamis eskü följánlása« és ilyen czimekkel mint hamis esküs professor (Mein-eidsprofessor) és hasonlókval illettem. Rohling tanárt nyilvánosan hamis eskü följánlásával és ismételtelen elkövetett hamis esküvel vádoltam. Emberem erre csakugyan panaszt tett ellenem. Akkor már tagy voltam a t. háznak, de a dolgot nem vittem a parlament elé, nem menekültem az immunitás védelme mögé, hogy távollévőket megtámadjak és a biztos helyről megtámadjam becsületüket, hanem a parlamenten kívül tettem közzé enunciatíóimat és teljes nevemmel irtam alá azokat. Ő tehát beperelt és a ház, mert a dolog kissé hosszúra nyult, kétszer szolgáltatott ki. Két esztendeig tartott a per, uraim. Be kellett bizonyítanunk először, hogy Rohling tanár ismételtelen hamis esküdött, másodsor, hogy a hazugságot foglalkozósszerűleg üzi, vagyis, hogy irataiban nemcsak helylyel-közzel egyszer fordul elő egyetlen hazugság, hanem hogy inkább szándékosan és iparszerűleg üzi a hazudozást.

Kettős bizonyítási módhoz folyamodtunk: először héber és azután katolikus, tehát latin, görög és profán iratok utján. Fogalmuk sincs róla, mi tünt ki a bizonyítási eljárásból: horribilis dolgok. Hivatkozik pl. szt. Agobardusra. Uraim, ha valaki a talmudot meghamisítja, akkor a talmud csak nem szent könyv a keresztényekre nézve; csakhogy ő meghamisította a saját szentjét. Idézle szent Agobardusból: »A zsidók meggyilkolják a keresztényeket«. A tartományi törvényszéknek azt ajánlották, hogy az egyetemről rendeljen ki szakértőt, aki ezen szentnek irataiból keresné ki a kérdéses helyet és a szakértő eskü alatt vallotta, hogy az összes iratokban, melyeket áttanulmányozott, nyoma sincs az aféle nyilatkozatoknak. Idéz valami Paolo Medicit, egy olaszt ugyanazon vád támogatására és mi e könyvből megszereztünk öt kiadást, hogy ne mentegelőzhessék azzal, mintha más kiadást használt volna és kitünt, hogy tudva hazudott. Idéz egy lyoni rabbit, August Fábust. Első

pörbeszédemben azt mondtam neki: Lyonban nincs August Fábust nevű rabbi. — Mit felel erre Rohling? Hogy tudakozódott és azt az értesítést nyerte, hogy Bloch szélhámoskodik. Fábust ugyan nem rabbi, de hitszónok Lyonban. Erre aztán a külügyminiszteriumhoz fordultunk, azaz, hogy nem mi, hanem a tartományi törvényszék és a külügyminiszterium, meg a francia miniszterium révén megtudtuk, hogy ilyen nevű ember sem rabbi, sem hitszónok, sem metsző, sem hitközségi alkalmazott Lyonban nem volt. Rohling azt mondta: ő tudakozódott.

Én idéztem a zsidók mellett egy híres német tudósna G. O. Tychsennek jogi szakvéleményét, — ő a talmudnak Németország szerte a leghivebb ismerője volt a mult században. Pontosán megjelöltem, hogy ez a jogi szakvélemény a berlini kamarai törvényszéknél található föl. — Mit válaszolt Rohling? Igen csakhogy Tichsen két évvel később a kamarai törvényszéknél ellenkező szakvéleményt adott. A bécsi tartományi törvényszék Berlinbe fordult és erről az adatról is küldt, hogy hazugság.

Kijelentette továbbá, hogy egy Kroner dr. nevű münsteri rabbi kollegája, Bückel tanár előtt így nyilatkozott: »Igen, amit Rohling tanár irataiban elmond, hiszen az igaz, de mégis rosszul teszi, hogy azt elmondja a népnek, hogy a népet ellenünk felbujtógassa.«

Mi ugyan nem a rabbit, hanem barátját és kollegáját Bückel mostani bécsi tanárt hallgattuk ki és az hit alatt vallotta: »Kroner rabbi, lehetetlen, hogy ilyet mondott volna.«

A bizonyításnak ez a része még kisebb feladat volt.

Hogy döntsünk azonban azon vitás pontok tekintetében, melyek a héber irodalomra vonatkoznak? Milyen minőségű szakértők elé teendő ez anyag megítélés végett, ki válogassa ki ezeket?

Mi kijelentettük, hogy a tartományi törvényszék dolga megbízható, tisztességes és pártatlan szakértők kirendelése.

A bécsi tartományi törvényszék a bécsi egyetem rektorához fordult.

Akkor Zschoke tanár, udvari lelkész, egy érdekes pap volt az egyetem rektora és ez Wünsche Ágost theologiae doctor személyében jelölte meg a szakértőt. A bécsi tartományi törvényszék ezenfelül megkereste a német keleti társaságot, hogy nevezzen szakértőt és a német keleti társaság megnevezte Nöldecke Tivadar strassburgi egyetemi tanárt, a bécsi tudományos akadémia tiszteletbeli tagját. És ezek ketten Rohlingnak 500-nál több héber szöveget, köztük Schlesingernek stb.-nek minden »diszno« és »kutya« szövege felől szakvéleményt adtak.

Uraim, mi tünt ki? A szövegnek egy része föl sem volt található, a másik fele ki volt forgatva s a

mi a fő, konstatalva lón, hogy az egész talmudban egyetlen szöveg sincs, melyben keresztényeket, vagy pogányokat, vagy bálványimádókat, vagy bármely más népet állat nevével illetnék.

Ilyen situtáció előtt állott Rohling és erre kijelentette a törvényszék előtt, hogy egészen más szakértőre van szükség és pedig az ő saját házi zsidójára, bizonyos Brimanusra. Ezt az ő házi zsidóját ezt a maga kívánta szakértőjét a bécsi tartományi törvényszék éppen akkor hamisítás és csalás miatt három óra elítélte (Halljuk, halljuk!).

Miután a törvényszék ezt az ajánlatot el nem fogadhatta, Rohling panasztól elállott. És ez az ur még most is egyetemi tanár Ausztriában. Kérdem a parlamenti pártokat, miért nem lépett föl valamely párt s interpellálta a kormányt, hogy ugyan hogy lehet az, hogy ilyen embert valamely osztrák egyetemi tanár állásában meg lehet tartani?

Majd alább így folytatta:

Uraim, a tudomány emberei, minden német egyetem tanárai azok, akik valamennyien egyhangulag bármily egyetem szégyenének nevezik Rohlingtanárt, akik őt hamis esküjű professornak, hamistanuzó kanonoknak nevezik. Ezt én citáltam és egy ilyen ember Ausztriában még mindig tanár!

Uraim! Ő méltósága a kultuszminiszter a keresztyén ügyében hozzá intézett interpellációra adott válaszában azt mondotta: lesz rá gondja, hogy a katólikus lakosság vallásos érzelmei sérelmet ne szenvedjenek Uraim! helyes, legyen ez az ő gondja, de a tettei nem erre vallanak, mert *a katólikusok vallásos érzelmeinek az a legérzékenyebb megsértése, ha számukra ilyen theologiai tanárt taranak*, erőszakkal tartanak. Mi zsidók egy ilyen szeminárium tanártól határozottan ovakodtunk volna.

Ahlwardt-világ Németországban.

A »zsidó puskák« fölfedezője fölött most látnak törvényt. A hirhedt rektor a legmegvetendőbb bűnök egész halmazával vonul fel a bámuló világ szemeláttára, — de azért akadt a német birodalom területén kerület, mely a rágalom kenyere él, hivatalos titkokat rabló, hazát áruló Ahlwardt-ot bizta meg képviseléssel.

A rnswald-Friedbergnek hívják azt a nevezetes kerületet, mely nem talált a maga számára méltóbb képviselőt Ahlwardt-nál és így mintegy sanctióvallotta el herostratesi dicsőségét. Ugyancsak mélyre sülyedhetek már a hi-

res kulturállamban az erkölcsök, mikor olyan kaliberű erkölcstelenséget, minőt Ahlwardt rektor képvisel, a piedestálra állitanak.

Ezt a degenerálódást kétségtelenül elítélik magában Németországban is, de vannak sokan, akik hozsanával köszöntik. Az igaz, hogy Ahlwardtnak fölfelé való bukása még magában véve nem volna világraszóló jelenség, bár örök időkre jellemző, tanulságos momentuma marad az emberi szenvedélyek elfogulásának — de már az, hogy annyi hitványság, annyi romlottság, amennyit a hazaáruló Ahlwardt egyénisége képvisel, a nagy német konservatív párt egy tulnyomó részét — közvetlenül arra indította, hogy az antiszemitizmus mellett nyílt állást foglaljon: sokkalta több okot ad a meggondolkodásra. Maga Bismarck, akít pedig nem igen szoktak zsidóbarát hírébe keverni, mikor Ahlwardt választásáról értesült, megbotránykozásának adott kifejezést s a tényben magában a növekvő társadalmi elégtelenség legeklatánsabb jelét konstatalta.

De az állami rend szempontját képviselő ujságok is meghökkentek. Így pl. a hivatalos »Norddeutsche Allgemeine Ztg.« a következőleg nyilatkozik Ahlwardt megválasztásáról: »Sokan azt hiszik talán, hogy a nyilvános kritika szabadsága érdekében az államnak el kell tennie az olyan attackokat, minő az arnswaldi választás és azt hiszik, hogy mit sem árt, ha a nemzet legfőbb tiszteletbeli állásai üzletszerű demagógok kezére kerülnek. Aki valamennyire meggondolkozva fontolja meg az eseményeket, ilyen kísérletek ismétlődését nem fogja kívánni, mert a nép érzelmvilága tekintetében is érvényesül a ferde sík. Aki a népek sorsának jövőjét nem kívánja alacsony szenvedélyek által befolyásoltatni, annak meg kell gondolnia, hogy mi a teendő, nehogy az arnswaldi választás eredménye jogszokássá váljék«.

És igazuk volt azoknak, akik Ahlwardt megválasztásában határjelő momentumot láttak. A konservatív pártnak a Kreuzzeitungra esküvő — és tegyük hozzá, hogy — fájdalom — nagyobb része, úgy látszik, új aera föltünését fedezte föl az antiszemitizmus legocsmányabb

képviselőjének sikerében és elragadtatásában, a folyó hó 8-án Berlinben tartott pártgyűlésen, nyíltan állást foglalt azon antiszemitizmus mellett, melynek Ausztriában Schneider, Lueger és Schlesinger, Németországban pedig Ahlwardt a képviselője.

Az említett gyűlésen nem akadtak csak heten, akik a pártprogramban el akarták ítélni az ocsmány fegyverekkel dolgozó antiszemitizmust, a többiek mind a vonatkozó passus törlésére szavaztak. Tizenkilencz konseratív képviselőnek — köztük volt Douglas gr. és Ackermann — az antiszemita határozat ellen beadott protestációját gúnyos habotával fogadták. Egy szónokot, aki ellene szólt, lepisszegték. Sőt a mérsékeltbb elemek törekvését annyira lehetetlenné igyekeztek tenni, hogy maga Waldow, Ahlwardt volt ellenjelöltje, eldicsekedett vele, hogy ámbár ő konservatív, a pótszavazásnál mégis Ahlwardtra adta votumát és ritka cinizmussal jegyezte meg, hogy tiz Ahlwardt-ot többre hecsül egyetlen szabadelvűnél. Természetesen Stöcker ur sem maradt el, aki mostanában békésebb hurokat pengetett.

Az egész pártgyűlés azt a benyomást keltette, hogy az Ahlwardt sikerétől megvadultak a kevésbbé vadak is és hirtelen nagyot lobbant a perje alatt lappangó parázs. Ha ez az új felbuzdulás nem utolsó lobbanása volt a német antiszemitizmusnak — ami nem lehetetlen, (hitelt érdemlő oldalrólkülönben jelentik, hogy Ahlwardt ellen a német hadügyminiszter följelentésére hazaárulás és orgazdaság, védője, Hartwig ellen pedig bűnpártolás miatt megindították a fenyegető eljárást) akkor a német zsidóság nehéz napok küszöbén áll.

Igy is, úgy is, aggodalommal kísérik testvéreink sorsát.

H.

Az északamerikai Columbus - ünnepély és az ottani zsidók.

Közli: Herz József osztálymérnök Csurgón.

Az északamerikai Columbus ünnepélyek, melyek Amerika felfedezése négyszázados évfordulójának emlékére, boldog hazájuk megalapításának öröme az egyesült államok kormánya és népe imponáns részvételével f. év október hó 10. 11. 12. és 13-án

New-Yorkban végbementek: azon fényes, az egész újvilágot óriási lelkesedéssel eltöltött alkalmi ünnepélyek közé tartoznak, melyek méltán megérdemlik, hogy magokra vonják az óvilág figyelmét is és messze földön érdeklődést és visszhangot keltsenek azoknál, kiket minden időknek egyik legnagyobb szelleme, egyik legbátrabb, meggyőződéseért halálba menni kész bajnoka Columbus Kristóf valaha bámulatba ejtett, s kinek elért sikerei a világtörténelem azon óriási határköveivel azonosak, melyek örök időkre elválasztják a sívár középkort lángeszű felfedezése által átalakított, új irányt nyert későbbi kortól — az újkortól.

Amerika felfedezése kulturális jelentősége mellett nagy horderejű társadalmi jelentőségre tett szert az idők folyamán. Az európai nemzetek népfölöslege Amerika felé tódult, előbb a tengeren járó nemzeteké, majd a többieké is. Ma már hazánkban is évenként egész rajok keresik fel az ígért földjét, remélvén jól fizetett munkát, boldogulást, vagyont szerezhetni maguknak, s már a hatóságoknak kell közbetépniök, hogy az ugynevezett »Amerika-láz« ellen a szükséges orvosságot alkalmazzák, nehogy hazánk egyes vidékei teljesen néptelenekké váljanak.

Az Európában ingatlan szerzésétől kizárt zsidóság e század elején kezdte Amerikát boldogulásának ígért földjéül tekinteni. Többeknek szerencsés meggazdagodása csábítólag hatott másokra is, úgy hogy ma már a türelme-ebb Északamerikában 600.000 re rüg a zsidók száma, s magában New-Yorkban nem kevesebb mint 200 000 zsidó lakik.

Hogy a zsidó nem hálátlan jóltevői iránt, fényesen bizonyítják azon megható ünnepélyek, melyeknek október 9 én a new-yorki zsinagógák színhelyül szolgáltak s a melyeken az összes zsidóság hála és örömmel ünnepét ülte új hazájok alapítójának: Columbus Kristófnak négyszázéves felfedezése emlékére.

1492-1892. Mily nagyjelentőségű számok ezek a zsidóság életében. Ugyanazon évben melyben a nagyonban, tudományokban magas polczon álló zsidóság Spanyolországból kiűzetett, ugyanazon spanyol hatalmasok segítségével Columbus Kristóf utra kél, hogy új hazát szerezzen e sunyargatott népnek, oly hazát, hová a középkori sötét szellemek nem látogatnak el, mely az igazi szabadság minta állama és hol ma az egész zsidóság dicshimnuszokat zeng a nagy felfedező emlékének.

Ezen két jelentőségteljes esemény idejének gonviselésszerű találkozására utalt tisztelendő Dr. Weisz hilszónok a »Rodolph-Scholan«-nak nevezett zsinagógában tartott emlékünnepevényen, mely érdekes és eszmékben gazdag, habár kissé amerikaiás felfogású szónoklatából érdemesnek tartjuk a következő szemelvényt közölni.

»Egy valóban nevezetes bibliai monda jut önkéntelenül eszembe, midőn a mai nap nagy jelentő-

sége felett elmélkedem, midőn látom, hogy a két világ bár különböző, de kölcsönös hatásaiban egységnek nevezhető életet és fejlődést mutat. Ezen bibliai mondás Istennek Rebekának adott ígérete amint írva vagyon: »hogy Rebeka két nemzetnek ősanja lesz, az egyik nemzet erősebb lesz, mint a másik s az erősebb szolgálni fogja az ifjabbikat.« Kelet és Nyugat népe, bár különböznek egymástól, lényegben csak egy nemzetet képeznek.

Származásuk visszavezet a távol Keletre, hol együtt éltek mindaddig, míg egy lángeszű hős új utakat nem nyitott a nagyravágyásuknak, a terjeszkedési hajlamaiknak.

1492. október 12-én a világdramának addig ismeretlen új színpada nyílt meg. Az óvilág borzadályai, melyeket a türelmetlenség zászajja alatt a kisebbségben volt felekezetek átélni kénytelenítették, itt ismeretlenek valának. Világosság és fény volt az, mely páratlan ragyogással tündökölt nyugaton, világosság, mely soha egy percze sem homályosodott el, melynek fénye egyre terjedt, egyre gyarapodott, egyre ragyogóbbá lett. — Ámde az 1492 év a zsidóságra nézve szomorú jelentőséggel is bír. Szomorú nevezetessége azért, mert az évben ezrivel üzték ki hitsorsainkat Spanyolországból, kik végtelen sanyargatás és elnyomatásban éltek ott. Ugyanazon évben ugyanazon országban, melyből az újvilág felfedezése kiindult, ugyanazon uralkodók alatt, kik a nagy felfedező vállalatát támogatták, hitfeleinknek számos, számos tagja, a legválogatottabb kinok közt szenvedett értanus halált hitökért, és százával lettek az »auto da fé«-k lángjainak martaléka mert hitöket megtagadni vonakodtak.

»És az egyik nemzet erősebb lesz a másiknál és az idősebb fogja az ifjabbikat szolgálni.« Ez nem üres frázis: a kor szelleme az, mely azon állításon helyes ségét igazolja, miszerint az egyik nemzet: az amerikai erősebb mint a másik: az európai. Mert az óvilág a sötétség szellemét, a vallási türelmetlenséget mindvégig legyőzni, száműzni nem volt képes, míg az újvilágban a sötét szellemek soha fejüket felütni nem tudták. Az újvilág a lelkiismereti szabadság és igazság terén érintetlenül áll s így teljesebbé ment a próféta szava: »Az egyik nemzet erősebb lesz mint a másik.«

Dr. Kohn Sándor hazánkfia a »Hawath« zsinagógában szintén igen emelkedett hangon emlékezett meg a nagy tengerészről. Castelar Emil híres mondásával kezdé remek beszédét, ki a hit diadalának mondja e nagy felfedezést. »A hit hajójának nevezi Columbus hajóját, melyen a nagy tengerész utra kelt

és új világot talált. Ha e világ nem létezett volna, Isten bizonyára teremtett volna egyet az óceánban csupán azért, hogy megjutalmazza azt, ki hitében és állhatatosságában rendíthetetlen vala.« Amerika felfedeztetett, mert Columbus rendíthetetlenül hitt ideáljában és Istenben!«

Miután elmondja, hogy Columbus z idők pénzével kelt utra, hogy hirneves zsidók astronomiai találmányai segítségével tudott csak nagy utjában boldogulni, áttér annak bizonyítására hogy Columbus nem tartozott a zsidó faj ellenségei közé: »Columbus, igaz, arra törekedett — úgy mond — hogy ő katolikus felségét gazdagítsa, hogy megszerezze neki India kincseit, de legutolsó műve mégis egy zsidó javára tett alapítvány volt, a ki a lissaboni ghettóban lakott.

Az erre vonatkozó végrendekezést Columbus saját maga fogalmazta és írta meg. A rákövetkező napon, 1506 május 20-án folytatta útját eddig soha halandó által ki nem kutatott partok felé.

Végül még egy nagyon érdekes beszédéről kell megemlékeznünk, melyet Dr. Gottheil az »Emanuel«-nek nevezett reform zsinagóga hitszónoka mondott:

»Amerika felfedezése sokkal fontosabb, mint bármely más szárazföldé, mivel ez az ígérlet földje, melyet Mózes látott Nebo hegyéről. Amerika az ígérlet földje, mivel Amerika a világ reményeinek teljesebbé menetelet jelenti, mivel mindazon óhajoknak megvalósulását képviseli, miket az emberiség évezredek óta táplált. Benne valósultak meg az emberiség nagy ideáljai; az igazi közlérsaság, a polgári és vallásszabadság eszményképei.«

»Amerika kiváltképpen a zsidóknak ígérlet földje, különösen azon zsidóké, kik levetették a vallás nemzeti köntösét. Mi nem tekintünk többé Palesztinára, vagy Jeruzsálem felé mint Mekkánkra. Ez az ország a mi Kanaanunk, hol mi nem kívánunk nemzet lenni a nemzet kebelében és legfőbb vágyunk amerikaiknak számíttatni, Amerikának szolgálni békében, és érte halmi meg védelmében. Mi nem tekintünk új felszabadító, vagy Messiás elé. Amerika az emberiség Messiása, a világ megváltója, az elnyomottak, az üldözöttek menedékhelye. E négy évszázad két sarkán két nagy nemzet áll a zsidóság kérlelhetetlen ellenségekép: a spanyol és az orosz. Mindkét ellenséggel szemben Amerika volt a gondviselés szerű menedékhely, hol kegyetlen üldözői elől új hazát találtak okat sanyargatott hitfeleink, a hol a szabadság fénye ragyogja be Izraelt és hol végre megpihenhet évezredek szenvedésseljes vándorlás után.«

Hirek.

— A pesti izraelita nagyhitközségről.

Mult hó 6-án folyt le az előljárásnak és választmány-
nak 3 évre szóló újból való megválasztatása. W a h r m a n n Mór, nagynevű, immár boldogult elnökét ez
alkalommal negyedizben egyhangulag választották a hit-
község fejévé. Egy héttel később össze kellett volna
jönniök a megválasztottaknak, hogy megalakuljanak és
hogyan az elnök enunciatíóját meghalgassák. Nem jöttek
össze, csak hogy temetését előkészítsék. Folyó hó 8-ikán
tartották azóta az első gyűlést, hol határozatba ment,
hogyan — mert az 1893-évre szóló költségvetést elnök
nélkül összeállítani nem akarják — a 30 gyásznapi le-
folyásával (deczember 26) rögtön e g y b e h i v j á k a
k ö z g y ű l é s t, h o g y a z W a h r m a n n M ó r
h e l y é r e u j e l n ö k ö t v á l a s s z o n. Az el-
nöki teendőket addig a hitközségnek buzgó és érdemes
sok évi kultuselöljárója, D e u t s c h S á m u e l fogja
végezni, kit a választmányi gyűlés ezuttal ismét egy-
hangulag helyettes elnöknek választott. A
megválasztott elfogult hangon mondott köszönetet a ki-
tüntetésért (rá és az egész gyűlésre a nagy veszteség
fájós érzése súlyosodott, mely alul még soká nem fog-
nak tudni szabadulni) és utalva a nagy feladatokra,
melyek a községre vannak (templom és iskola-építés, a
hitoktatás kibővítése és még sok más fontos teendő)
összetartásra, buzgó munkára és ernyedetlen kitartásra
hivta fel társait és a választmányt. »Mikor Mózes ta-
nitónk — így fejezte be Deutsch Sámuel beszédét — át-
adta a vezetést Józsuának, intve-intette: »csak légy erős,
légy bátor!« mi elvesztettük Mózesünket (Wahrmann-
nak zsinagógái neve Mózes) és a kik itt maradtunk, az
ő szellemében cselekszünk, ha erős akarattal és odaa-
dással valósítjuk meg azt, a mit ő akart, a mit ő kez-
deményezett. Meg fogjuk találni, isten segítségével, mi
is a Józsuát, de ne feledjük el, hogy a munka nehe-
zebb része csak Józsuá kormányzásával következett be
és hogy csak az összes harcra képes férfiak részvétele,
munkája szerezte meg a zsidóknak boldog Kanaánt.« A
nagy tetszéssel fogadott, emelkedett hangú beszédre az
osztályok megalakítása következett ilyen eredménnyel:

S z e r t a r t á s i ü g y o s z t á l y. *Osztályelnök:*
Deutsch Sámuel előljáró, *Osztálytagok:* Bloch Mór,
Brüll Ármán, Deutsch Jakab, dr. Farkas Emil, Fleischl
Sámuel, Münz Sámuel, dr. Neumann Ármán, zimonyi
Schwarz Ármán, Herzmann Bertalan.

O k t a t á s i ü g y o s z t á l y. *Osztályelnök:*
Schweiger Márton előljáró, *Osztálytagok:* dr. Brüll
Ignác, dr. Friedmann Bernát, dr. Mezei Mór, dr. Ne-
ményi Ambrus, dr. Neumann Antal, dr. Stiller Mór,
Tencer Pál, erényi Ullmann Imre, dr. Weinmann Fülöp.

J ó t é k o n y s á g i ü g y o s z t á l y. *Osztály-
elnök:* Adler Lajos előljáró, *Osztálytagok:* Adler
Gyula, Atlas Sámuel, Ehrlich Mózes, Fleischmann Ede

Reusz Károly, dr. Scheermann Adolf, Schlesinger Ignác
Totis Adolf, Weil Simon.

P é n z t á r i é s s z á m v i t e l i ü g y o s z t á l y.
Osztályelnök: Pfeiffer Ignác előljáró. *Osztályta-
gok:* Adler Mór, csángóhétfalusi Baronyi Benedek,
hatvani Deutsch Bernát, Deutsch Sándor, Keppich Li-
pót, Kohner Zsigmond, megyeri Krausz Lajos, Kune-
walder M. L., Weisz Berthold

G a z d a s á g i ü g y o s z t á l y. *Osztályel-
nök:* Grünbaum Miksa előljáró, *Osztálytagok:*
Baumgarten Lajos, Breitner L. Zsigmond, Freund Vilmos,
haraszi Jellinek Henrik, Löwy Mór, Mandl Ignác I., dr.
Schreyer Jakab, Sternthal Adolf, b. Schossberger Zsigm.

Egyben megválasztották a kórházi bizottságot is,
melynek elnöke lett Keppich Lipót, gazda Mandl Ig-
nác I; tagok: A kórház három főorvosa: Dr. Stiller
Bertalan, Dr. Báron Jonás és Dr. Szili Adolf; továbbá: Dr.
Scheermann Adolf, Dr. Ehrenhaft Rezső, Dr. Löw Sá-
muel, Dr. Klein Fülöp, Dr. Feuer Dávid, Dr. Helfer Vil-
mos orvosok és Baumgarten Lajos, cs. Baronyi Bene-
dek és Fuchs Vilmos. Ezt a bizottságot a Chevra-Ka-
disa általa választandó 10 taggal fogja kiegészíteni.

— **A jövő hitközségi elnököt** alapos értesü-
léseink szerint, mint ezelőtt Wahrmann Mór, egy-
hangulag fogják megválasztani. A jelölt, ki felé a
közbizalom osztatlanul fordul, mint már lapunk
múltheti számában megírtuk, a főváros egyik legbecsül-
tebb és legérdemesebb polgára: **Kohner Zsigmond.**

— **Wahrmann Mór arcképét** a pesti izr.
hitközség tanácsépületének díszterme számára Zilzer
Antal, az ismert képiro fogja megfesteni.

— **Az orsz. rabbiképző intézet** f. hó 12-én
dél előtt 11 órakor gyászszenliszteletet tart Wahr-
mann Mór emlékére, kinek nagy része volt abban,
hogy a szeminárium az ellene szított szertelen izgatás
daczára a zsidó iskolaalapból felépült. Az intézet, mely-
ből már eddig 30 rabbi került ki, kik magyar nyelven
hirdetik Izrael istenének ígét, már ezért is hálával és
tisztelettel tartozik a megboldogult emlékének. Az
ünnepi gyászbeszédet Dr. Handler, az intézet egyik
kitünő növendéke fogja tartani.

— **Dr. Neumann Armin** országgyűlési képvil-
selő és egyetemi rendkívüli tanár folyó hó 17-én felol-
vasást tart a bécsi »Unió« egyletben W a h r m a n n
M ó r é l e t é r ő l.

— **A kolozsvári boszorkány.** Az aggkor csak
tiszteletet követel ugyan, de mikor annak a vén asz-
szonyinak oly roppantul ránczos az arca, olyan ször-
nyen görnyedt, mondhatni kétrét hajtott a teste, járás-
olyan különös, ruházata olyan furcsa, tekintete olyan
ijesztő, beszéde érthetetlen, meg — a mi fődolog —
ott volt mellette a seprő, a hirbeát seprő piszkafa
nyele, melyen éjjélkor nyargalni szoktak a boszorká-
nyok (és csakugyan voltak, kik határozottan állították,
hogy a seprőnyél, melyről a hitetlenek azt vallották,
hogy az a nyelv sohasem látott seprőt, és hogy az nem
más mint mankó) egészen úgy nézett ki, mintha csak

a mult éjjel szolgált volna lóhátul. — Ki kételkedik már most, hogy a midőn ez a vén asszony egy ártatlan leányzót az utcán megszólított, megmutatva neki puszi-pajtásával, az ördöggel kötött, vérbemártott, akasztott ember kezéről levágott körmökkel megirt szerződést, ki kételkedhetik benne, kérdezem, hogy a banya boszorkány és a leányzót a Lucifer-urfiak számára akarta elcsábítani? Nosza, rajta derék emberek, mentsetek meg egy keresztény lelket! Erre a banya annyira megrémült, hogy még a formulákat is elfelejtette, mikkel az ördögöket segítségül szokta hívni és menekülni kezdett, de bátor, markos legények az összeszaladt nép meglegedésére megragadták és diadallal hurczolták a kerületi kapitány ur színe elé. A vitéz kapitány ur, megtudva a dolog miben állását, a holtrajvedt boszorkányt, mint illik, megkötöztette és hogy a lábai a földet ne ériék — mert különben visszanyerheti hatalmát az ördögök fölött — kosárba ültette és nagy fegyveres kísérettel vitette a főkapitányhoz, hogy az kezdje meg a vallatást, mert nagy auctoritás és nagy ész kell ám ahoz, hogy az ember az ördög czimborájával el tudhasson bánni. A nagy eset Kolozsvárott történt 1892 évi december 5-ik napjának alkonyatán. Vagy azt hiszi tán valaki, hogy a Peller Illés házalóval történt eset najszálnyival különb annál, melyet itt leirtunk? Nem, sőt szakasztott mása. Csakhogy boszorkányokat ma már nem égetnek. Azok rendesen keresztények sorából kerültek ki, hát hamarabb belátták a boszorkánypörök és boszorkányégetések örültségéig a rituális gyilkosság vádjával csak zsidókat illették (ez sem mindig így volt; a római császárok alatt csakis a kisebbségben levő keresztényeket vádolták a förtelmes bűnnel és emiatt sok ártatlan keresztény vérzett el; a vádat, mely épp oly hazug volt akkor mint most, a hatalomra vergődött keresztény világ a kisebbségben lévő zsidóság ellen kezdte alkalmazni) hát szépen fenn-tartották napjainkig a keresztény világ gyalázatára. Kimutatták számtalanszor, a világ minden tájékán, keresztény, mohameden, pogány és zsidó auctoritások, hogy a vád örültség, hogy a zsidó minél vallásosabb, annál jobban őrizkedik a vér élvezetétől; ezer meg ezer esetenél kitűnt, hogy vagy butaság szülte, vagy gonoszság kovácsolta, mindegy: a kolozsvári kerületi kapitány azért megkötözve kísérteti Peller Illés házalót a főkapitányságra, a mivel a népben a buta hitet csak megerősíti, ahelyett, hogy kötelessége szerint a népet a vád ostobaságáról felvilágosította volna. Egy idegen házaló zsidó egy ismerősének általa fel nem található lakása után kérdezősködik egy az utcán ögyelgő leánygyermeknél, kinek a felírt lakást megmutatja és ez elég arra, hogy körül fogják, a kerületi kapitány elé hurczolják, mert a *keresztény lánynak bizonyosan vért akarta venni* és ez annál bizonyosabb, mert hisz a kerületi kapitány ur is komolyan vette a dolgot és a szerint el is bánt a behozott deliquenssel. A főkapitányságnál kitűnt ugyan, hogy a megszólított kislán-

Jakab Lidi, maga is zsidó, hogy Pellertől megijedt mert nem értette, mit akart tőle, és hogy Peller futásnak eredt, mert nem tudta, miért támad ellene az összecsendült nép, de az nem tesz semmit: markos legények meg kerületi kapitányok azért máshol is megteszik majd kötelességüket. A butaság ki nem hal, különösen, ha zsidók ellen irányul.

Sz. M.

— **A képviselőház** az új ülőszakra a héten ismét megalakította osztályait és bizottságait. Az osztályok funkciója eddigelé nem nagy volt, de a jövőben, — mint a miniszterelnök hangoztatta — ezekre is nagyobb feladat fog hármolni. Az osztályok funkcionáriusai között N e m é n y i Ambrus mint a VIII. osztály jegyzője szerepel. A szakbizottságokba beválasztották valamennyi zsidóhíű képviselőt, sőt C h o r i n Ferencz dr. — am-bár elvként emlegetik, hogy egy-egy képviselőt több tisztséggel nem bíznak meg — két bizottságba választották be. A beválasztottak osztályonként különben a következők: az igazságügyi bizottságban: C h o r i n Ferencz dr., J e l l i n e k Arthur dr., M a n d e l Pál dr., N e u m a n n Ármín dr.; a kérvényi bizottságban: V i s o n t a i Soma dr.; a közgazdasági bizottságban: R o s e n b e r g Gyula dr.; a mentelmi bizottságban: C h o r i n Ferencz dr.; a naplóbíró bizottságban: P o p p e r Ármín dr.; a pénzügyi bizottságban: N e m é n y i Ambrus dr. és a zárszámadási bizottságban: N a g y Sándor dr.

— **A bécsi reichsrahtba** az urakházába nemrég kinevezett Gompercz lovag helyére a brünni kereskedelmi és iparkamra A u s p i t z gyárost választotta. A osztrák reichsrahtban 14 zsidó híű képviselő ül, az urakházának 3 zsidó tagja van. (Rothschild és Königs-warter bárók és Gompercz lovag)

— **Adalék a naturalizmus etikájához és a zsidókérdéshez** ezímen F ö r s t e r dr. tanár, titk. tanácsos a berlini »Deutsche Gesellschaft für ethische Cultur« nevű egyletben felolvasást tartott. Érdekes fejtegetéseiből valók ez alábbi sorok: »A szerfölkött nagy, nyakatekert nationalizmus minden téren érvényesült és számos társunkat nehéz viszonyok és szenvedések közé döntötte a külföldön. Hasonlóképp vagyunk a zsidókérdéssel. Rosz néven lehet-e venni a »G. s. für eth. Cultur«-tól, ha eme kényes, valamennyiünket terhelő kérdés etikája tekintetében már most nyilvánvaló állást foglal? Az egyesületbe lépett zsidók nagy számára és jelentőségére való tekintetből eme álláspontunk tekintetében való további hallgatás csak gyávaság, vagy hiányos őszinteség számba mehetne; ez okból ma a zsidókérdéshez is hozzá kell már szólni. Az etikai mozgalom Amerikából indult ki, ott vette meg alapjait Adler Felix tanár egy legnagyobb erkölcsi tisztaságú és szellemi erejű zsidó. Az előkészületek idejében itt Berlinben is nemes lelkületű zsidók csatlakoztak a mozgalomhoz; együttesen akarunk munkálkodni! — mondottuk itt is. Nemsokára azonban előálltak zsidó barátaink avval az indítvánnyal, hogy a bizottsághól és az egész mozgalomból hagyjuk ki őket. Miért? — kérdeztük mi. — »Ti az iskolát

ki akarjatos szabadítani a keresztény orthodoxia kötelekeiből, tehát mi nem küzdhetünk veletek.» — De mi titeket is ki akarunk szabadítani a zsidó orthodoxia kötelekeiből « És ők velünk maradnak. Azon veszedelmekkel szemben, melyek a kápitálisztikus mozgalomból származtak, új nationalis természetű elemek akadtak egymásra. A legutóbbi socialista pártgyűlésről szóló tudósításokból, úgy hiszem, eme képződésekre vonatkozólag helyes fölfogást olvastam. Az itt és bizonyos szomszédállamokban a népet terhelő bajokat melyek itt és az érintett országokban a zsidóság nevével vannak egybekötve, általában helyesen kellett már megítélni. A múlt században és a jelenlegiben egészen az utóbbi időkig a zsidók mind nyílt szívvvel küzdöttek velünk minden haladásért és minden jót miveltek; a Franciaország és Anglia ellen való versengésekben zsidó honfitársaink hűségesen voltak mellettünk. Abban az időben azonban hire hamva sem volt a zsidó férfiak egyesülésének, legalább egyetemünkön nem; tisztán gazdasági téren lehet, hogy fönnállott. — A zsidóságnak a szomszédos országokból, ahol nem oly szabadok és egyenlő joguak, mint nálunk — való táplálkozása a minemesebb lelkületű zsidóságunknak kétségtelenül ártalmára volt. De a rendes észjárású fő előtt nyilvánvalóvá lön, hogy evvel szemben nálunk ma egy teljesen egyoldalú nationalizmus is meghonosodott. Az erők összeközöséséből szűrődik le a természet életében minden hatás, az emberi életben azonban könnyen degenerálás származik belőlük. A német nemzet általa olyan nivóra sülyedhetne, melyről az ugynevezett nationalista aligha alkothatnak fogalmat. Evvel szemben a Deutsche Ges. für eth. Cultur olyan szövetséget képez, melyben a német kulturával való valódi szellemi és polgári egybeolvadásra komolyan törekvő minden zsidó elem befogadásra talál.

— **A Petőfi-társaság** f. decz. hó 11-iki gyűlésen Bercsényi Béla P a l á g y i Lajostól, Várady Antal M a k a i Emiltől fognak költeményeket felolvasni. Mindakét kitünő fiatal poeta az Egyenlőség dolgozótársa. Makai Emil költeménye részlet sajtó alatt levő Sir-has-sírím fordításából, melynek egy másik részletét lapunk jelen száma közli.

— **Orosz menekülők Macedoniában.** A sultán rendeleteére Monastir városában, ahol eddig kevés zsidó volt, most 120 orosz menekültöt telepítenek le. Az orosz kolonisták a kormánytól ígéretet nyertek, hogy templomuk és iskolájuk fölépítésében támogatást fognak nyerni. Monastirt az építőlőfélben levő vasut Salonichivel és így Európával is néhány hónap mulva közvetlen összeköttetésbe hozza.

— **Bevándorlási tilalom.** Washingtonból jelentik, hogy a képviselőház megnyitása után benyújtott legelső törvényjavaslat 1893. évi január 3-ától kezdődőleg további intézkedésig el akarja tiltani a bevándorlást. A tilalmat Wigmann orvoskari tábornok által kezdeményezett azon óvintézkedéssel indokolják, hogy a chigagói

kiállítás sikerét nem szabad a kolera esetleges behurczolásával veszélyeztetni. A valódi ok azonban az, hogy az utóbbi évben bevándorolt proletárság elszaporodásának elejét vegyék. Vallásos vagy nemzetiségi motívumot nem lehet a tilalomban keresni, mert a bevándorlástól a keresztények csak úgy el vannak zárva, mint a zsidók.

— **A népszínházról.** A népszínház igazgatósága Gerő Károlytól, a kitünő színműírótól új színművet fogadott el előadásra, melynek czime: »A próbaházasság«. Ha jól tudjuk, ez a tizedik darab, mely a szerzőtől a világot jelentő deszkákra kerül.

— **Szegény gyermekek öröme.** Nyittráról közlik velünk, hogy ott nov. 26-án szombaton délután az izr. nőegylet 38 iskolás leánykát látott el téli meleg ruhával. Az ünnepély Engel Józsefné elnöklelete alatt a község tanácstermében folyt le. A megjutalmazott növendékekhez F i s c h e r Berta alelnök-nő intézett csinos meleg szavakat. — A nyitrai »Malbis Arumim« egylet pedig másnap nov. 27-én Árpási Imre elnöklelete alatt tartott közgyűlése alkalmából végezte szokásos jótékonyosságát és 20 kabátot 20 nadrágot 46 párcsizmát és 24 sapkát osztott ki a rászoruló iskolás fiuk között. Az örvendő fiukhoz B u x h o r n Vilmos iskolaszéki tag szólott szívrehatóan.

— **A vágszerédi izr. krajczáregylet,** mely Weisz Sándor elnöklelete alatt egy éve, hogy az ottani fiatalságból megalakult, — mint tudósítónk írja — igen szép tevékenységet fejt ki. Az elmúlt tanév zárvizsgálati alkalmából a legjobb tanulók között 5 darab »jó szív«-sorsjegyet osztatott ki, a folyó tanév elején harmincz szegény gyermeket a szükséges tankönyvekkel látott el, és nov. hó 26-án 30 gyermeket tetőtől talpig téli ruhákkal ruházott föl. A ruhakiosztás nagy közönség jelenlétében az iskola legnagyobb termében folyt le szokásos ünnepekkel, melyeknek sorát Pserhoffer M. rabbi lendületes beszéddel nyitotta meg. Utána Weisz Sándor, az egyesület elnöke szólt igen csinosan az egylet működéséről és a rokonszenves támogatásról, melyben az részesül. Végül egy növendék és Herzka Izrael ig. tanító mondottak köszönetet a felruházott gyermekek nevében.

— **A berettyó-ujfalusi izr. nőegylet** — mint onnan írják lapunknak — 13 szegény iskolás gyermeket ruházott fel minden szükséges téli ruhával. A kiosztás csöndben, ünnepek nélkül történt, amit tudósítónk Diósi Izraelné elnökasszony gyöngédségének tud be.

— **Megtagadott anyakönyvezés.** D. Gy kispesti gyáros eltagadható ok nélkül nem engedte meg újszülött fiának Izrael szövetségébe a zsidó rítusszerint való fölvételét, miért is a lelkiismeretes anyakönyvvezető, K o h n Mihály monori ker. rabbi, a gyermek anyakönyvezését megtagadta s egyben fölterjesztést intézett a vallásügyi miniszterhez. A fölterjesztés indokolásából kiemeljük a következő sorokat: »Tudom hogy az állam érdeke megköveteli, hogy minden pol-

gára anyakönyvezve legyen; de tudom azt is, hogy a felekezetenélküliséget meg nem engedő államtörvény követeli minden honpolgártól, hogy valamely felekezethez tartozzék. Ha most már, meghajolva az állam érdeke előtt, anyakönyvezem D. Gy.-nek az izr. felekezet kebelébe föl nem vett fiát, vétek az államtörvénye ellen, amennyiben elősegitem polgárai egyikének azon törvényellenes igyekezetét, hogy felekezetenélküli legyen.»

— **A nemzetközi ércpénz konferencia tagjai között** — mint Brüsseltől jelentik — 3 zsidó van. Egyikőjüket **Montefiore** Levi senatort elnökké választották. Montefiore Kölnben magánmérnök és mint Lüttich városnak képviselője, a II. kamarában politikai téren is jelentékeny szerepet játszik. A másik tag neve: **Rothschild** Alfréd, Rothschild lord testvére és társa, ki mint az angol bank igazgatója, az értekezlet egyik legszámottevőbb tagja. A harmadik tag **Ruf** Falovitsch Arthur, ismert nemzetgazdász és értékkérdésekben jeles szakiró. A legérdekesebb a dologban az, hogy ez utóbbi Oroszországot képviseli még pedig mint az orosz pénzügyminiszteriumnak párisi pénzügyi ágense. — **Luzatti** Zsigmond, kit az olasz kormány akart a konferenciára küldeni, a megbízatást nem fogadta el.

— **Viktoria államból.** Melbournból érkező tudósítás szerint Viktoria állam törvényhozó tanácsába **Levi Nataniel** mellé **Steinfeld Emanuel** személyében még egy zsidó tag került. Az új törvényhozó testületi tagot, ki német származású és **Emin** pasának rokona, **Wellington** tartományban választották meg. Egy ottani lap igen tehetséges embernek állítja, ki a közjó érdekében már sokat tett és **Ballaratban** számos jótékony intézmény neki köszöni létét és fejlődését. Mint **Viktoria** állam kereskedelmi kamarájának elnöke jelentékeny vívmányokat szerzett a kereskedelem és ipar terén is.

— **Curando Emil** dr. az osztrák keresk.ügyi miniszterium referensét ő felsége osztálytanácsosi czimmal ruházta föl. A kitüntetést a bécsi hitközség tagjai is nagy örömmel fogadták; mert **Curando** tevékeny munkatársuk.

— **Kitüntetések.** Az essen tartományi törvényszék vizsgálóbíróját **Rintelen** dr. tartománytörvényszéki tanácsosi (Landsgerichtsath) czimmal ruházták föl. **Löbinger** J. dr. med. a kattoviczi zsidó hitközség elnökét egészségügyi titkos tanácsossá nevezték ki.

— **Az óriási teleskopról,** mely az 1900 ik évi párisi világkiállítás legfőbb vonzerejét van hivatva képezni, **Bischoffsheim** Rafael a »Gonlois«-ban tudományos értekezést tesz közzé. **Bischoffsheim** nem csak maecenása a csillagászati tudományoknak, aminek a teleskop konstrukciója és kiállítása is példája, ha-

nem **Franciaországban** a csillagászat egyik leghivatottabb tudományos művelője is. Az institut de francobeli tagságát is ennek köszönheti.

— **A magdeburgi városi bizottsági tagválasztások** folytán, melyek a napokban voltak napirenden, a szabadelvű polgári egyesületnek minden jelöltje belekerült a városatyák közé. Az eredmény annál örvedetesebb, mert az antiszemiták a választásokat megelőzőleg már két hónappal megmozgattak minden követ az ő jelöltjeik érdekében. Lapjuk a »Reichsbote« ilyen felhívást közöl: »Gondoskodjatok róla, hogy a győzelem pálmája a mi részünkön legyen és azt ki ne emelje kezünkől a zsidó pénz. A mandátumoknak több mint fele kell, hogy kezünkbe kerüljön, azért jó kedvvel és erővel lássatok a munkához.« A magdeburgi választások eredménye **Böckel** urnak nem első s aligha utolsó csalódása.

— **A népbarát.** **Bellmant**, a dortmundi »Reform« cz. antiszemita ujság szerkesztőjét a M. m. frankfurti főtartományi törvényszéknek a **Liebermann**-féle ügyből kifolyó megsértése miatt a dortmundi tartományi törvényszék 6 havi börtönre ítélte. **Bellmont**nak az ítélet ellen beadott föllebbezését a lipcsei birodalmi törvényszék visszautasította.

— **Panama és az antiszemiták.** Párisból jelentik, hogy a közvélemény szerint a panama szédelgés bírósági és parlamenti tárgyalásából az antiszemiták készülnek a legnagyobb tőkét kovácsolni. **Reinach** brnak örökösei a politikai életben, a sajtóban, és tudományok terén, a parlamentben és hadseregben mindenütt kiváló állásokat töltenek be és a legbecsültebb notabilitások közé tartoznak. Ugy mondják, hogy **Arton**, a hírhedt szédelgő segítségével **Lesseps** számára az elhunyt csinálta a parlamenti corrupciót. Az örökösök az egész hagyatékot, melyet 15 millióra becsülnek, azonnal rendelkezésére bocsájtották és részben kiszolgáltatták a törvényszéknek, amennyiben a hagyaték számára azonnali tömeggondnok kirendelését kérték. A liquidator ki van nevezve és az örökösöknek — ami becsületükre válik — meg van ama biztos vigaszuk, hogy a kérdéses vagyomból az esetleges kártérítési igények elől egyetlen centimet sem vontak el.

— **Eljegyzés.** **Darócsi** **Rezső** ur a cs. és kir. déli vasut titkára jegyet váltott **Schönwald** **Cecilia** kisasszonnyal, **Schönwald** **Ferencz** ur leányával helyben.

— **Zsidó egyházi énekek.** **Goldstein** **Miksa** a szombathelyi zsidó hitközség jeles főkántora, három füzet egyházi éneket bocsátott közzé, karra és orgona kíséretére írva. Mindahárom füzet igen lendületes és dallamos melódiákat tartalmaz, melyek, úgy hisszük, hamar el fognak terjedni felekezetünk templomaiban. Az énekek magánál a szerzőnél kaphatók **Szombathelyen**

— Egy régi zsidó patricius család tagja halt meg Bécsben **Waldberg Anna** br.-nő személyében. Az elhunyt nővére volt **Cohnne**, ismert komponistának és neje **Waldberg Mózes** br.-nak, kinek érdemeit ő felsége ismételve elismerésben részesítette és aki ép oly járatos volt a talmudi, mint a profán irodalomban. Az elhunyt fiai közül egyik a cernowici egyetem hirneves tanára, a másik keltő pedig irodalmi téren szerzett jelentékeny nevet.

— Egy görög érsek a zsidóüldözésekről. **Latta Dionys**, görög orth. érsek a santei kathedra'eban néhány hét óta minden vasárnap olyan predikatiót mond, mely szembeszáll a zsidóüldözésekkel és az igazhitű keresztényeknek a zsidókkal való békés együttélést ajánlja. Az érseket Görögországban mély theologiai tudománya és kitűnő szónoklatai miatt országszerte becsülik. A kathedrale vasárnaponkiat zsufojva van. Az érseknek egyik ilyen szószerint lemásolt beszédéből kiemeljük a következő sorokat: A zsidó nép ellen intézett üldözések olyan nagy vétket képeznek, hogy érettük istennél nincs bocsánat. A zsidó nép kebeléből támadtak a kereszténység alapítói és származtak a legelső, legmagasztosabb keresztények és ez a nép most üldözés és guny tárgya legyen egy oly nép, mely a legelső és legjelentékenyebbjei közé tartozik a világnak, melyre rányomta szelleme helyegét. Ő minő mély igazságtalanság rejlik a zsidó nép üldözésében, melyre semmi más vétek nem nehezedik, mint az, hogy szentül tartja ősatyjai vallását. Nekik köszönhetjük isten igaz ismeretét, az igazságosság, felebaráti szeretet, a családi kötelekek tiszteletének érzelmeit, a szent szavak, a szent irás nagybecsülését. És mind ezért megkeseritenők napjaikat? Azokért a végtelen jótéteményekért, melyeknek a zsidóság révén vagyunk örvendező osztályosai, most az ő vérük ontassék? A jövőben az én szivemben és az én igazhitű testvéreim szivében csak egy vágy, egy rémény éljen: legyünk köszönettel az örök mindenség ura iránt, hogy ezt a kicsiny, szerfölött üldözött népet megőrizte, részt veendő a világ nagy családjának és a szegény emberiségnek áldásaiban.

* **Budapest terézvárosi takarékpénztár** czég alatt a fővárosban új részvénytársulat alakult, melynek **5 millió korona** alaptőkéje lesz. A társaság **2 500,000** korona névértékben egyelőre **12,500** drb. **200** korona névértékű részvényt bocsátott ki. Belőle az alapítók $\frac{3}{4}$ részt és nyilvános aláírások után folyó hó 9. és 10-én $\frac{1}{4}$ részt jegyezték. Az új részvénytársaság felőleli a takarékpénztárak minden üzletágát. Elnök **Schober Albert** minist tanácsos, ügyezője **Neumann Ármín** dr. orsz. képviselő. Alapítói: **Megyeri Krausz Lajos** gyáros, **Eisele József** gyáros, **Egyedi Lajos** gyáros, **Sámu**

Lázár dr. ügyvéd, **Popper István** igazgató, **Auer Robert** kereskedő, **Török Sándor** gyógyszerész, **Dezsényi József**, **Mautner Ödön** kereskedő, **Bischitz Mór** kereskedő, **Bauintner Imre** ügyvéd, **Keleti Gyula** dr., **Bártha Miksa** igazgató, **Rigler József Ede** gyáros, **Jamnitzky Lajos** építész.

Pályázat.

A fumei izrael. hitközségben egy képzett **נבדק שוחט** és segéd-előimádkozó állása lőtendő be.

Ugyanannak a templomszolgálatot, pénzbeszedést, valamint minden egyéb, a hitközségben előforduló teendőket el kell végeznie; illetményei évenkénti **600 forintban** vannak meg állapítva.

Az ezen állásra folyamodók, kik nem idősebbek 40 évnél, a magyar, német és lehetőleg olasz nyelv ismeretével bírnak, sziveskedjenek kellően felszerelt folyamodványaikat három elismert rabbitól származó **קבלות**-al, születési bizonyítvánnyal (anyakönyvi kivonat) családi állapotukat, eddigi alkalmazásukat és erkölcsös magaviseletet igazoló okmányokkal ellátva, f. é. deczember hó végeig az alólirt hitközségi előljáráshoz benyújtani.

A beérkezett folyamodványok felett a hitközségi előljáráshoz 1893 évi. január havában fog dönteni; a hivatottnak alkalmazása pedig három havi kielégítő próbaidő letelte után történik meg.

A fumei izrael. hitközség előljáráshoz 1892. deczember hó 1-én.

Mondolfo S. L.

elnök.

Pályázat.

A kecskeméti izr. hitközségnél a **600** frt. évi fizetés és a szokásos mellékjövedelemmel javadalmazott **karvezetői állás** betöltendő. Megkívánatik, hogy az illető az orgona kíséret melletti előimádkozásra, az énekkar betanítására és vezetésére, valamint a baromfivágásra és Thora-felolvasásra is képesített legyen,

Felhivatnak mindazok, kik ezen állást elnyerni óhajtnak, hogy zenei képzettségüket s egyéb képzettségüket, valamint családi viszonyaikat és morális előéletüket feltüntető igazolványaikkal felszerelt kérvényeket folyó hó 31-ikeig a hitközség előljáráshoz bekdldjék.

Próba előimádkozásra csak a meghívottak bocsátatnak, és az úti költségek csak is az alkalmazónak fognak megtérítettetni.

Kecskemét, 1892. deczember 5-én.

Dr. Kecskeméti Lajos.

hitk. elnök.

Pályázat.

Az ipolysági izr. hitközségi négyosztályu népis-kolánál egy **550 frt** évi fizetéssel javadalmazott és 1893. évi jannár hó 1-én betöltendő **második tanítói állásra** pályázat hirdettetik.

Pályázhatnak oly nőtlen okleveles tanítók, akik magyar és német nyelvet tökélyvel birják, az ének és torna tanítására is képességgel birnak.

A megválasztandó tanítót megkivántatik, hogy valláserkölcsei életmódot folytasson, és a héber szakmában oly jártassággal birjon, hogy a héber tantárgyakat, valamint a hittant tanítani képes legyen.

Pályázni óhajtok kérvényüket, a tanítói képzettséget, kort, eddigi működést és egészségi állapotot ki-tüntető bizonyítványokkal eljávta, 1892. évi dec ember 15-ig alulirothoz benyujtani kéretnek. A véglegesítés egy próbaév sikeres betélese után történik.

Ipolyságon, 1892. évi november hó 27-én.

Winter Sándor

iskolazzéki elnök.

Hirdetéseket

jutányos áron elfogad

az

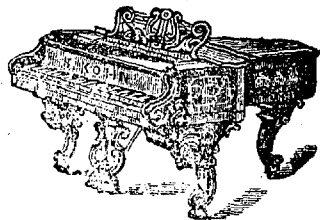
„Egyenlőség“ kiadóhivatala

ZSENGERI MÓR utóda

Budapest, V. Józseftér 10. sz.

Amerikai császár olaj

teljesen átlátszó, mint a víz és szagtalan, továbbá egyes-egyedül csakis nálam kapható **a legfinomabb amerikai petroleum** szintén felrob-banhatlan és tűzmentes, *nagyban és kicsinyben*. Helyben *bármely mennyiségben házhoz szállítatik*. Nemkülönböztetve állandó raktártartok igen száraz, finom mosó szappanból, *finom mérsék-lámpa-olaj*, brünni stearin-gyertya, legfinomabb ür- és király-gyertyákból.

Kohn Albert

zongora eladási és köl-csönző-intézete

IV. kigyó-utca 6.

ajánlja legjobb választéku raktárát bel- és külföldi zongorákból. Raktára a világhírű

Blüthner lipcsei

továbbá Ehrbahr, Heitzmann stb. cégnek. Kitünő átjátszott zongorák a legolcsóbb áron. Legolcsóbb bérlet-árak! Hangolások és javítások elfogadtnak.

CIMBALOM-

kedvelőknek van szerencsém szab. hírneves »Centrális« cimbalmaimat pedállal vagy a nélkül melegen ajánlani. A »Centrális« cimbalom azon jó sajátossággal bír, hogy megóvja a fenéknek megrepedését és elhárítja az örökös hangolást. Tekintetbe veendő, hogy **HANGSZER ÜZLETEM** szak- és c. sz. szerü berendezését és az anyagok nagyban olcsó beszerzését illetőleg, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy gyártmányaimat felette olcsó vételáron bocsáthatom forgalomba, mint bárki. Fel kell mégemlítenem, hogy áruim begyakorolt munkásaim által, felügyeletem alatt készíttetnek. Arjegyzőkkel kész-séggel szolgál **APPEL IG.** Budapest, gróf Károlyi-utca 5. Alapított 1871-ben

A Pannonia gőzmalom társaság Budapesten

a szükséges husvétli lisztminőségeket

a budapesti gőzmalmok eredeti lisztzámainak megfelelőleg

a helybeli rabbinátus elnöke, főtisztelendő *Brill Sámuel L.* ur és tisztelendő *Pották Lipót* ur

SZIGORU ELLENŐRZÉSE

mellett gártja és szives megrendeléseket a *legjutányosabb* napi árak mellett fogadatosít.

Czím: Pannonia gőzmalom Budapesten.

Vizahólyag, borszesz, gelatín, e, glycerin, borzamat, derítőpor (Jullien-féle is), savtalanító por, ártatlan borszinek, ürmös esszencia,

valamint mindennemű borbetegségek elleni szerek,

ugy valamennyi eszközök és készülékek **pin-czegazdaságok** számára legolcsóbban kaphatók

WATTERICH ARNOLD-nál

Budapesten, VII., Dohány utca 1. szám,
az izr. templom átellenében.

Ajánlok továbbá: **esszenciákat** és **aether olajokat**, rum és **szilvorum**, **törköly** és **seprópálinkák**, végre mindennemű **likőrök** és **eczetnek** hideg uton való előállításához, minden műkészülék nélkül.

Árjegyzék és kezelési könyvek ingyen és bérmentve.

Legnagyobb választék mindennemű vásznakban, asztalneműekben divat kávésteritékekben és kész fehérneműekben.

Kanitz Ferencz és társa

szepességi vászon raktárában,
Buda pest, V., hatvani-utca. 11 sz.

➡ Minden kiállításon legmagasabb kitüntetéseket nyert ➡

GRÓF ESTERHÁZY COGNAC

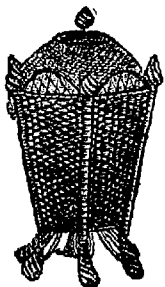
mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala.

Központi iroda: Budapesten, külső vácsi-út 23. ➡ mindenütt kapható.

FUCHS JAKAB

KOSÁRFONÁSZAT ÉS GYERMEKKOCSI GYÁRA
HARIS-BAZÁR BUDAPEST, HARIS-BAZÁR

Karácsonyi és újévi ajándék.

Ajánlja nagy raktárát mindennemű e szakmába vágó cikkekben u. m. kosár, virág-asztal, kalitka, kerti-székek és gyermek-velocipéd.

Nagy raktár ruha-baba állványokból, melyek kívánatra mérték után is készíttetnek.

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

T. cz.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy Budapesten, V. ker. Nádor utca 5. sz. alatt

„EUROPA SZÁLLODA“

vendégl helyiségeit

átvettem, és azokat a legmodernebb igényeknek megfelelően átalakítva, a n. é. közönség rendelkezésére bocsájtottam. — Az előbbeni árakhoz képest azokat mérsékeltem, az általában kedvelt **szelevény-rendszert** bevezettem. Egy nagy **diszterem** 160 személyre és egy étterem 200 személyre a n. é. közönség rendelkezésére áll. **Társasvacsorák, lakodalmak, diszebédék, házon kívül is,** a legjutányosabb árak mellett eszközöltetnek. — Magam a n. é. közönség szives figyelmébe ajánlva maradtam kiváló tisztelettel

Koronyéky Gáspár,
vendéglős.

A nekünk bemutatott számos hiteles hálaírat folytán ezen kitűnő házi szereket legmelegebben ajánljuk.

Szent-Pálzomorcseppek
Nélkülözhetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű, biztosan hatnak a gyomor bajoknál.

A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, büzös lehelet, felfújtság, savanyu felbőfőzés, gyomorégés, felesleges nyálka-kiválasztás, sárgaság, undor, hányás és gyomorgörcs. Hathatós gyógyszernek bizonyult fejfájásnál, ha ez a gyomortól eredt, gyomor túlterhelésnél, giliszták, májbajoknál és aranyeres bántalmaknál.

Ára egy üvegnek utasítással, 50 krajczár.

Köszvény-víz
Bámulatos és biztos hatású külszer köszvény-csusz és reumatikus fájdalmaknál, felülmúl bármily más czélra nagyban ajánlgatott szert.

Ezen szerrel 1000 esetben tett kísérlet közül 966 esetben teljes gyógyulás éretett el, s a legtekintélyesebb orvosok által rendeltetik. Ára egy üvegnek utasítással 50 kr. Kapható a készítőnél **Szallós János** gyógyszerháza és művegyészet laboratóriumában **Dombovárótt** (Tolna m.) valamint **Török József** urnál **Budapesten, Király-utca 12. sz.** A védjegyet tüzetesen tessék megtekinteni, csak oly készítményt kell elfogadni, melynek burkolatára a fenti védjegy van ragasztva és megrendelésnél határozottan Szallós-féle készítményt tessék kérni és elfogadni.

Kohn Arnold

gazdag sirkőraktárát
(Váci-körut 14, szemben az Andrást-
ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

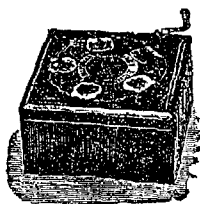
szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a czég jó hírneve.

— Szombaton és ünnepe napokon zárva. —

VARJU KAROLY hangszergyáros

a komáromi kiállítás jury tagja,

Budapest, Kerepesi-ut 57. sz.

Egyedül jogosított készítője a szab. **üveg-oszlopzatu** hangszimbalmoknak, mely négy nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy vásasztékban **vonós, pengető, hajtó és húzó hangszerek,** a melyeknél 15% engedmény takarítunk meg, ha

a 200 képpel illusztrált **nyenyen árjegyzéket** kérjük egy levelezőlapon.

Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

Részletfizetésre.

Részletfizetésre

JUST TIVADAR

férfi szabómester

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24. sz.

Elvállal mindennemű **gyermekruha** készítését, valamint

katonai egyenruhákat

mérték szerint jó és pontos kiszolgálás mellett. **Dus választék legfinomabb angol és francia szövetekben.** Rendes évi lakók és hivatalnokok részletfizetésre árfelemlés nélkül.

A nagyérdemű közönségnek becses figyelmébe ajánljuk több kiállításon **aranyéremmel** kitüntetett műtermünket, valamint nagy raktárunkat kül- és belföldi szövetekben.

Buchhalter és Társa

férfi-szabók

VII., Károly-körut 19. (Báró Oroczy-ház.)

Az Énekek Énekéből

Salamon, Sulamith, a pásztor.

Salamon.

Itt vagyok újra versenyezve,
Lánycsókra és lányszerelemre.

Elégnék szemed sugarától,
Ha nem takarná el a fátyol.

Hajad a nyáj, mely tarka-barkán
Alágördül a hegyek alján.

És mint a juhok, ha kiszöknek,
A vizből, melyen megfürödtek,

Még csillogók, még harmatosak,
Fogaid éppen így ragyognak.

Mind vakitón, villogva látszik,
Mind páros és egy sem hiányzik.

Biborfonál beszédes ajkad,
Napokon át csünghetnék raitad.

Nincs oly piros a gránátalma,
Mint a te arcod rózsahalma.

Nyakad, mint Dávid tornya, délczeg,
Lenyulnak róla hosszú vérték.

Teleaggatva szerteszéjjel
A hősök minden fegyverével.

Két őzikét zár össze kebled,
Kik liliumok között legelnek.

Bájos vagy minden mozdulatban,
Szépséged örök, változatlan.

Sulamith.

Már hosszabbul az esti árnyék,
Ah oda, inkább oda szállnék.

Hol illatoznak hegyek, völgyek,
Az őzikék bokorba szöknek.

Hol az örökzöld völgyek mentén
A pásztoromat ölelhetném.

A pásztor.

Ah oda, inkább oda térünk.
Hol mindörökké ifjan élünk.

A palotából kionsonva
Jer édesem a Libanonra.

Kart karba füzve áthatolnád
A Hermon havas sziklaormát.

Nem bántanak, ha veled járok
A vértszomjuzó oroszlánok.

És hol a párduczok szökkelnek,
Bizton megyünk mi fel a hegynek.

Kart karba füzve, rám hajolva,
Jer édesem a Libanonra.

Sulamith.

Kart karba füzve, rád hajolva,
Megyek veled a Libanonba.

Makai Emil.

AZ ERŐSEK.

Elbeszélés a kisvárosi zsidó népeletről. — (39)

Ira: Bernstein A.

Jankele Klesmert a sors nem hiába áldotta meg kétféle lábbal. Országvilág tudja, hogy a rövidebb láb az elegicus, a hosszabb pedig a vidámság jelképe. A chupe (esketés) előtt rövid lábra állva, a szív mélyéből az érzelő, a chupe után a helyzet magaslatáról pedig a vidám Izraelt tudja hegedüjén megdicőíteni. Most azonban lassan baktatva lefelé biczeg, csakugy, ahogy távozáskor az emberben örömbánatot váltakozik. Így bandukol végig az utcán a strázsamester — aki még igen álmos — és a kakas, amely nagyon is éber — kíséretében. Meg-megáll minden ház előtt, ahol férj bucsuzkodik a feleségétől, legény csipkedi meg a leány orcáját és a gyerekek egy szál ingre öltözködve, kifutnak az utcára, hogy Jankelet köszöntsék.

Vigan ér a menet a Salme házikója elé, melynek kapuja a szomszédokétól elütőleg egyedül van betéve. A derék, jókedvű Jankele el szeretne bucsuzni a Mendeltől s abban a hiszemben, hogy kiédesgeti, olyan vidáman huz rá a nótára, hogy attól fölcsozhat az ember álmodozásából. Mivel azonban ezuttal felsült a tervével és a kis kapu ki nem tárult, Jankele recitativóra zendíti szavát és a notázása közé kiabálja: »Mendel, hát nem akarsz te magadat vélem gesegnolni (elbucsuzni tőlem.)

*) Makai Emilnek, a jeles fiatal poétának és lapunk állandó dolgozótársának Singer és Wolfner ismert fővárosi könyvkiadó cégénél már a napokban megjelenendő Sir-hassirim-fordításából.

De ez is csak hasztalan fáradság volt: a kis kapu kitárult ugyan és Salme félénken kibujt az utcára; de csak azért, hogy tudassa, miszerint Mendel hajnal-hasadáskor kapta magát és elhordta az irháját.

A derék Jankele kissé meghököl amiatt, hogy Mendeltől nem bucsuzhatik nótával. De zsenialis lelke hamarosan megvigasztalódik és jóízű kötődéssel hajtogatja:

— No jól van Salme, akkor fogok én neked előjátszani a nótát, hogy elénekelhessed a Mendel előtt. Szabad egyszer vigan lenned neked is, te csendes mennist! — És a lehető legjobb kedvvel eresztí utnak jobbkarját és balkezének öt ujját, hogy Salmet fölvidámita.

Salme csak áll és dörzsölgeti a kezét, gondolatban éppen Mendelt kíséri el Novoba apja sirjához, ajaka mosolyra nyíl és az ő tekintetéből sem olvasható ki semmiféle bánat, a szerekek pedig kezdik körültánczolni, hogy pajkoskodjanak a csendes mennistával.

Amint látható tehát, e reggelen elég vidám volt az »utca;« mig végre Jankele, midőn a nap már magasabban járt, vállára vetette a hegedűjét, kezébe fogta a botját és a legközelebbi lakzin való örvendetes viszontlátásig elbucsuzkodott a kiletől és barátjától.

A delelőn álló nyári nap megint a legnagyobb csönd közepette tüzött le a városkába és a derék strázsamester, amint a hivatalos helyiségek küszöbén eltűnődve üt, elegendő módot nyújtott minden dolognak változása és változandósága, pl. a három gyászhet, meg Jankele barátja és közben-közben más tárgyak fölött való elgondolkodásra, minő pl. a vasárnap, mely tulajdonképpen az ő sábesze, és a sábeszi kugli, melynek mysteriumaiba a kereszténység még be nem hatolt. Ezen tünődései közben az eszemenet során azon tudatra ébredt, hogy délután a polgármester urnál kell majd a szobában maradnia, hogy megtömögesse pipáit a kártyakompáninak, melyet a polgármester ur vasárnap délutánonkint rendesen össze szokott ütni és a melyben a német lelkész, a kinek nem volt községe, a mély gondolkodásu kis körorvos, aki megkoppasztotta a kompaniát és a patikárius, aki egyszemélyben postamester, levélhordó és levélczmező volt, vettek részt. Mindezeknél fogva pedig úgy tett elölte, hogy a sorssal szemben jogos kívánsága a déletőtli alvás, még pedig annál inkább, mert ma elég korán kelt és jó néhány hétre benső barátja Jankele nélkül egyesgyedül lesz kénytelen a főhivatal udvarát hortyogásával hangossá tenni.

Midőn eme tünődés szilárd meggyőződésé érlelődött benne, egy tekintettel szilárd meggyőződést szerzett kakasa rettenthellen ébersége felől és teljesen megnyugodva, visszavonult az udvar árnyékába. Azután

eleszmélkedve a fölött, hogy tegnap háttal a falnak dülve még Jankeleval szemben szunyokált és ma, midőn ugyanilyen positióba helyezkedett, már csak az egyedüllét az ő sorsa, nehezebbé vált a lélekzétvétele és néhány határozatlan hang motoszkált a fülében a Jankele hegedűjéből, melyek úgy zendültek feléje, mint a tulvilág boldog sejtelve. Ajaka lassankint közeledett a nyakához, orra a melléhez és ha minden halandónak lehe az ur dicsérete, hát ez a dicséret mihamarabb igen hallhatóvá vált és a piac kellős közepéig, ahol a kakas virrasztott, a teljesen távollevő emberiségnek hirdette, hogy a derék hivatali felsőbbség ismét elszundított.

És valamint a hivatali felsőbbség csendes volt, úgy maradt minden egészen a délutáni órákig, mikor egy még rettenetesebb kiáltás, mint elbeszélésünk kezdetén, szakította meg a csendet és váratlan jeleneteknek előidézőjévé készült lenni.

Nem ügetve, mint elbeszélésünk kezdetén egy megült, nem, hanem lovasnélküli, kantártalan, megvadult, vad rohamban utcahosszat vágató ló ragadott ki kékast, strázsamestert, községet egyszerre a szunyókálás nyugalmából és változtatta hirtelen egyetlen szörnyüködő fölkiáltássá a nyugalmat. A ló egy szempillantás alatt ott termett a piacon, a hivatali felsőbbség háza előtt. A strázsamester ijedtében talpraugorván, eléje bandukol az udvarról. A ló rettenetesen ágaskodik, megfordul és még vadabb ügetessel átvágat a piacon, átugrik a hulladékhalmon, átkap a rángatós kut rövid emelőjén, három ugrással otterem a fehérítőtéren úgy, hogy a ruha ölnyi magasra röppen fel és villámgyorsan eltűnik, csak úgy mint amilyen mennydörgésszerűen érkezett.

(Folytatjuk.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése decz. hó 15-én lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

egész évre 8 frt — kr
fél évre 4 frt — »
négyed évre 2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre 7 frt — kr
fél évre 3 frt 50 »
négyed évre 1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala,

Budapest, Váczikörut 23. sz.